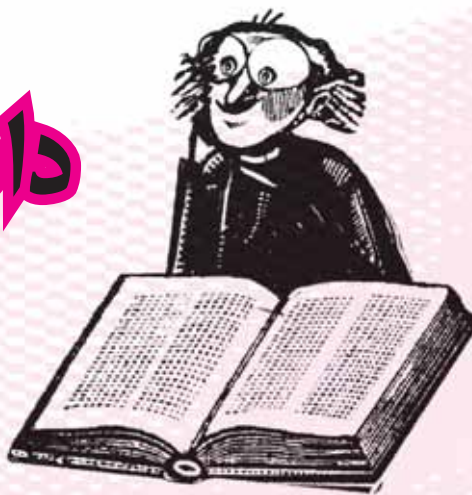

دانش نامه ریاضی

معرفی کتاب

غلامرضا یاسی پور

نویسندگان: پرویز شهریاری، حمیدرضا امیری، یدالله ایلخانی پور، علاءالدین میرحبیب‌اللهی، هوشنگ شرقی، میرشهرام صدر، محمدعلی فریبرز عراقی، احمد قندهاری، سیدمحمدرضا هاشمی موسوی، غلامرضا یاسی پور
ناشر: کانون فرهنگی آموزش

۱. دانش‌نامه یا دایرةالمعارف نویسی، آن هم به صورت جدید، به‌خصوص در مورد ریاضیات، سابقهٔ چندانی در ایران ندارد. از لغت‌نامه‌های ریاضی می‌گذریم، چرا که مورد بحث ما نیستند. از دانش‌نامه‌های عمومی، نظیر اثر ممتاز **دکتر مصاحب** هم ذکری به میان نمی‌آوریم؛ گرچه در آنها نیز مطالبی از ریاضیات می‌توان یافت. تنها به ذکر نام و نشان بعضی از دانش‌نامه‌ها اشاره می‌کنیم و آن‌گاه به معرفی مفصل‌تر دانش‌نامهٔ مورد نظرمان، با این تذکر می‌پردازیم که این سخن تنها یک معرفی است و منظور نقد و بررسی آن نبوده است.

۲. یکی از دانش‌نامه‌هایی که در حد دورهٔ ریاضی دبیرستان و سال‌های اولیهٔ دوره‌های کارشناسی است، دایرةالمعارف آکسفورد است، که تحت نام «فرهنگ ریاضیات آکسفورد» در سال ۱۳۷۶ در ایران به چاپ رسیده است. نام و نشان این دانش‌نامه به صورت زیر است:

● فرهنگ ریاضیات آکسفورد. کریستوفر کلافام. ترجمه: غلامرضا یاسی پور. انتشارات مدبّر. چاپ اول، ۱۳۷۶.

۳. دانش‌نامهٔ ریاضی دبیرستانی دیگری با نام و نشان زیر داریم:

● فرهنگ ریاضیات. ویگودسکی. ترجمه: غلامرضا یاسی پور، مؤسسهٔ انتشارات بهینه. چاپ اول، زمستان ۱۳۷۱.

۴. سایر دانش‌نامه‌های ریاضی موجود عبارت‌اند از:

● دایرةالمعارف ریاضیات (در سه جلد). گروهی از استادان دانشگاه‌های آلمان.

ترجمه: غلامرضا یاسی پور. ناشر مهاجر. چاپ اول، ۱۳۷۸ و چاپ دوم، ۱۳۷۹.

● فرهنگ ریاضیات، عین‌الله پاشا، محمدهاشم رستمی، پرویز شهریاری، میرشهرام صدر، محمد عابدی، احمد قندهاری، سیدمحمدرضا هاشمی موسوی، غلامرضا یاسی پور و حمیدرضا امیری. انتشارات مدرسه برهان. چاپ اول، ۱۳۷۹ و چاپ دوم، ۱۳۸۱.

● دانش‌نامهٔ ریاضی. ترجمهٔ گروهی از استادان ریاضی. سر ویراستار دکتر علیرضامدقالجی. بنیاد دانش‌نامه‌نگاری ایران. چاپ اول، ۱۳۸۹.

۵. از اینها که بگذریم می‌رسیم به دانش‌نامهٔ ریاضی مورد نظرمان که از موارد فوق جدیدتر است. این دانش‌نامه بیشتر به مطالب ریاضی مربوط به دورهٔ دبیرستان پرداخته است، و در آن، آنگونه که خود می‌گوید، موضوعات را طوری به صورت متوالی پهلوی هم قرار داده است که ارتباط بین آنها حفظ شود. در قسمتی از مقدمهٔ کتاب چنین

شمارهٔ ۱
پاییز ۱۳۹۱
دورهٔ بیست و دوم

آمده است:

«جای خالی تألیف یک دانش‌نامه موضوعی ریاضیات، همواره در منابع و مراجع ریاضی و کلاً جامعه ریاضی کشور احساس می‌شود؛ دانش‌نامه‌ای که بتواند به صورت کاربردی به تمامی نیازهای دانش‌آموزان، دبیران ریاضی، مؤلفان و کارشناسان پاسخ دهد و شرح و تعریف دقیق و مناسبی برای هر واژه در موضوعات مختلف را شامل شود. در دسترس نبودن و البته پرکردن این جای خالی و خلق چنین اثری بسیار مشکل و نیاز به عزمی راسخ، تخصص و تجربه بالا، همدلی، هم‌فکری و کار گروهی بسیار منسجم داشت که بحمدالله این فرصت و توفیق دست داد و به انجام آن همت گماشتیم.»

در مقدمه و در توضیح کارهای انجام شده در این کتاب چنین می‌خوانیم:

● برای هر واژه به صورت مستقل حتی الامکان تاریخچه یا فلسفه‌ای بیان کرده‌ایم و پس از تعریف مناسب، یک مثال کلیدی آورده شده است. در مورد بسیاری از واژه‌ها یا قضیه‌ها، نکات و نتیجه‌های مهم و حتی فرمول‌ها یا رابطه‌های مربوط به آنها آمده است.

● برای هر واژه یا اصطلاح، معادل انگلیسی روبه‌روی آن ثبت شده است.

● در هر صفحه این دانش‌نامه تعدادی از کلمات داخل متن شماره خورده‌اند که معادل انگلیسی آنها در پایین به همراه شماره صفحه‌ای که آن واژه در آن قرار دارد، آورده شده است. این کار دستیابی به کلید واژه‌های هر صفحه را به آسانی میسر می‌نماید.

● در ابتدای دانش‌نامه مقدمه‌ای توسط استاد و چهره ماندگار آموزش ریاضی، جناب آقای دکتر پرویز شهریاری آورده‌ایم و سپس واژه‌ها و شاخه‌های ریاضی و بیوگرافی ریاضی‌دانان معروف دنیا به قلم استاد غلامرضا یاسی پور آورده شده است.

● بخش هندسه دانش‌نامه توسط جناب آقای میر حبیب‌اللهی و بقیه بخش‌های کتاب توسط حمیدرضا امیری و قسمت انگلیسی واژه‌ها توسط آقای غلامرضا یاسی پور ویراستاری شده است.

مؤلفان کتاب با توجه به تخصصشان، به ترتیب زیر نگارش موضوعات را برعهده داشتند:

❖ پرویز شهریاری: مقدمه

❖ غلامرضا یاسی پور: واژه‌ها و شاخه‌های ریاضی، ریاضی‌دانان نامی جهان و دوره اسلامی

❖ حمیدرضا امیری: نظریه مجموعه‌ها، آنالیز ترکیبی و ترکیبیات، نظریه گراف، نظریه اعداد، ماتریس، دستگاه معادلات خطی و تبدیل در صفحه

❖ یدالله ایلخانی پور: بردار، دستگاه اعداد حقیقی، تابع، حد و پیوستگی

❖ علاءالدین میر حبیب‌اللهی: هندسه پایه و هندسه فضایی

❖ هوشنگ شرقی: هندسه پایه و هندسه فضایی

❖ میرشهرام صدر: منطق و استدلال‌های ریاضی، آمار، احتمال، معادله‌های خط و صفحه و مقاطع مخروطی

❖ دکتر محمدعلی فریب‌ریزی عراقی: مشتق، کاربرد مشتق، دنباله و سری

❖ احمد قندهاری: حساب دیفرانسیل و انتگرال

❖ سیدمحمد رضا هاشمی موسوی: جبر، مثلثات و حساب

از محسنات کتاب یکی لغت‌نامه‌های مفصل فارسی به انگلیسی و انگلیسی به فارسی آن است، و دیگری فصل‌های مقدمه‌ای بر دانش‌نامه ریاضی، واژه‌ها و شاخه‌های ریاضی، ریاضی‌دان‌های نامی جهان و ریاضی‌دان‌های دوره اسلامی.

کل کتاب در یک پیش‌گفتار و یک مقدمه و ۲۸ فصل و دو ضمیمه و ۸۸۰ صفحه تنظیم شده است، و نام و نشان آن چنین است:

دانش‌نامه ریاضی. پرویز شهریاری، حمیدرضا امیری، یدالله ایلخانی پور، هوشنگ شرقی، میرشهرام صدر، محمدعلی فریب‌ریزی عراقی، احمد قندهاری، سیدمحمد رضا هاشمی موسوی، علاءالدین میر حبیب‌اللهی، غلامرضا یاسی پور. طراح و ناظر علمی: حمیدرضا امیری. ویراستاران: حمیدرضا امیری، علاءالدین میر حبیب‌اللهی، غلامرضا یاسی پور. چاپ اول، ۱۳۹۰.

دانش‌نامه ریاضی همان‌طور که در همین معرفی اندک هم ملاحظه می‌شود، کتابی جامع است که هم به کار دانش‌آموز ریاضی می‌آید هم به کار دبیر ریاضی، و به‌طور کلی به کار همه کسانی که به دانش ریاضی علاقه‌مند هستند.